

Balogh László

MI A HUMÁNÖKOLÓGIA?

(Beszélgetés Nánási Irén humánökológussal)

A Hevesi Sándor Művelődési Központban szervezett, a „Nagykanizsa Város Környezetvédelméért” Alapítvány által is támogatott Humánökológiai Szabadegyetem immár túl van 4 évfolyama 23 előadásán. Az előadások, bár különböző szempontúak voltak, mind egy természetközeli szemlélet kialakításában segítettek, s most már ott tartunk, hogy összefoglalva is jó lenne tudni: mi is az a humánökológia? Ezért kérdeztük dr. Nánási Irént, az ELTE TTK docensét - Magyarországon talán az egyik ezügyben legilletékesebbet -, hogy avasson be bennünket a titokzatosan hangzó kifejezés értelmébe.

- Mit is jelent a mai ember számára a humánökológiai szemlélet, miért fontos ez nekünk?

- Jó lenne a természetet mint egészet megérteni! Ezt olyan szemlélet kialakításával lehet, mely önértékként kezeli a természet (a külső természet és az ember biológiai természetét egyaránt) és a kultúra értékeit, mert ez elemi feltétele a természeti és emberi erőforrásokkal való felelős gazdálkodásnak.

A humánökológia huszadik századi tudomány, egy a több százados hagyománytól eltérő látásmód. Történeti gyökerei visszanyúlnak az ókori keleti kultúrák és a klasszikus görög kultúra intiútív humánökológiai szemléletéhez.

Az ókori humánökológiai szemlélet és az újkor tudományos igényű ökológiai-humánökológiai látásmódja egyaránt magába foglalja a következő négy elemet:

1. Az ember része a természetnek.
2. A természet korlátot jelent minden emberi tevékenység számára.
3. Minden emberi tevékenység a korlát - és nem a korlátlan lehetőségek - oldaláról vizsgálendő és tervezhető.
4. Ki kell bővíteni az emberi tevékenység érték szempontjait! A gazdasági haszon mellett, vele egyenrangú önértékek a geoszféra-bioszféra folyamatai, az emberi biológikum és az évezredek alatt felhalmozódott kulturális örökség is!

Századunk húszas éveiben fordult a kutatók figyelme a szaktudományokon belül az ökológiai nézőpont érvényesítése felé. A hatvanas évek végétől növekedett az érdeklődés a globális problémák iránt. Ennek okai eléggé nyilvánvalóak: a környezetszennyezés aggasztó méretei, a meg nem újuló erőforrások korlátos volta, a bioszféra veszélyeztetettsége, az emberek romló egészségi állapota, a túlnépesedés... Hadd egészítsem ki a felsorolást két nagyon jellemző konkrét példával: minden tíz gyermek közül hét alultáplált, minden órában eggyel kevesebb faj marad Földünkön. Viszonylag új kutatási terület lévén, nincsenek még egyesítve azok a természettudományi, társadalomtudományi és embertudományi ismeretek, amelyek a humánökológia tárgykörébe tartoznak, de vizsgálódásai középpontjában áll minden, ami a természet-ember-kultúra teljes kölcsönhatásrendszerében van.

A humánökológia az egyes szaktudományokhoz is kapcsolódva kísérel meg, a maga eszközeivel, az emberi tevékenység humanizációját és ökológizációját, az ismeretek széles körének integrálását, középpontba állítva a komplex természet-, környezet- és embervédelem alapvető szempontjait.

- Milyen konkrét és lényeges példát említene az ökológiai szemlélet történeti formáira?

- Az első mezőgazdálkodó társadalmak szerveződése alapvető változást jelentett a természetátalakító, természetromboló tevékenység mértékében. Az újabb, radikális változást az ember - természet viszonyban az ipari társadalmak szerveződése jelentette, globálissá terebélyesítve az ember természetpusztító és önpusztító tevékenységét. Ma még csak reménykedhetünk abban, hogy lesz egy harmadik váltás: az úgynevezett posztindusztriális („ipar utáni”) társadalom, vagy másképpen az információs társadalom korszaka. Ma már nyilvánvaló: nem a természet-től való eltávolodás az egyes kultúrák legnagyobb értéke, hanem a természetben maradás, a természeti törvények tiszteletben tartása, a természetátalakító tevékenység korlátozott voltának, az ember bioszférába való tartozásának elfogadása a fokmérő, mert ez a záloga a bioszféra, vele együtt az emberiség fennmaradásának. Az ember bioszociális lény mivoltával összefüggően annak tudomásul vétele, hogy nem létezhet, nem hozható létre a bioszféra pusztulása után egy „homoszféra” az embert kiszolgáló néhány száz növény- és állatfajjal.

Az intiútív humánökológiai szemlélet már az ókori keleti kultúrákban jelen volt. A klasszikus görög kultúrában még inkább előtérbe került, bár hasadás mutatkozott a harmóniaeszményen belül: megkezdődött a természet leértékelése. A középkorban leginkább csak az „élő Földanya” képzete emlegethető, bár a természet és az ember felértékelődése a reneszánsz kultúrában újra megtörtént. A modern természettudományok kialakulása az ökológiai látásmód elvesztését is jelentette a korlátlan racionalizálás által. De a XIX. század tudományos forradalma azért újra körvonalazta az ökológiai szemléletet.

- S mi a helyzet a XX. században?

- A humánökológia a tudományos megismerés több-évszázados hagyományát forgatja fel. A természet helyreállítását, megőrzését, a természeti törvények tiszteletben tartását állítja középpontba. Ebben segít a szociológia, a geográfia, a szociálintropológia, a pszichológia, a közgazdaságtan, s az alkalmazott humánökológiák: a műszaki tudományok, az építészet, a tájépítészet, a természetvédelem, a közegészségügy. A humánökológia nem csupán a hagyományt forgatja fel, hanem megakadályozni akarja az ugyancsak több évszázados rablógazdálkodást, befolyásolni kívánja az értékrendet, politikát, a gazdaságot, azaz az ember természethez fűződő gyakorlati viszonyait!

Karinthy mondta egyszer: „A múlt század tudománya szétszedte az embert, jöhetne már valaki, aki összerakja”.

A KIS-BALATON MA

A távolság kélik, mindenhol nyugalom vesz körül bennünket. A nyári eleji szél és a fel-felröppenő madarak jelentik az összes mozgást körülöttünk. De a madarakat is csak addig láthatjuk, amíg a nádrengeteg ismét el nem nyeli őket. Szikrázva tűz a nap, s a körülöttünk lekaszált fű kellemes szénaillattal adja át magát az ényészetnek.

Fenekpusztán vagyunk, a Közép-Dunántúli Természetvédelmi Igazgatóság területén. A Kis-Balaton tájvédelmi körzet, mely durván 14000 hektárt ölel fel, házigazdálja és vezetője Horváth Jenő, vele beszélgettünk.

- A kis-balatoni víztározó hogyan jutott el mai állapotába?

- A tájvédelmi körzet megvalósításának időben különböző fázisai voltak, kisebb-, nagyobb buktatókkal jutottunk a jelenlegi állapotig. Első ütemben a Hídvégi tó területén a hetvenes években meliorizált szántók, rétek, legelők, kukoricások voltak. A mai, második ütemben területe két összezsugorodott vízfelület helyén létesült, mely néhány hektár kiterjedésű. A többi területet nád, gyékény és sás foglalta el. Eredetileg természetvédelmi szempontból a mainak csupán egytizede volt védett. Itt alkalmazták hazánk első fizetett természetvédelmi őrét, Gulyás Jánost. Feladata az volt, hogy őrizze a gémekeket és kócsagokat, melyek az élőhelyek beszűkülése és a tollgyűjtők miatt végveszélybe kerültek. A Kis-Balaton szűrő hatásának hiánya a Balaton vízminőségromlásában jelentkezett. A Zala folyó szennyező hatását meg kell gátolni, és a vízgűjtő területen a mezőgazdaság által felhasznált vegyszerek mennyiségét szabályozni kellene. Később előtérbe került a települések víztisztítók építése, valamint a csatornázás. Ennek jelentős állomása a zalaegerszegi víztisztítómű üzembe helyezése volt.

- Az elképzelések milyen időrendben valósultak meg?

- A nyolcvanas évek elején elég pénz állt rendelkezésre, így az évtized közepére el is készült az első ütem, kb. kettőezer hektár vízterülettel. Akkor az elképzelés az volt, hogy 10-15 éven belül a vízfelület 80%-a nádas lesz. Ez a beruházás főleg a vízminőség javítására jött létre, de a természeti értékekre is figyeltek. Az itt kialakult madárvilág enélkül nem telepedhetett volna meg. Külön kiemelem a nyári ludak jelentős fészkelőhelyét, valamint a terület madárvonulás során betöltött szerepét.

Közben megváltoztak a vízvédelemmel kapcsolatos álláspontok, az első ütem területén a nádas helyett algató valósult meg. Ez azonban sok esetben nincs összhangban a természetvédelmi szempontokkal. A műszaki beruházásoknak komoly ökológiai következményei lettek. Az üzemeltetés csak kölcsönös kompromisszumokkal valósítható meg. Egyszerre a „vizes” és a „természetvédő” érdekek nem elégíthetők ki, de szerencsére az egyetértés adott közöttünk, odafigyelünk egymás érdekeire.

- Milyen gondokat tud még említeni, amelyek a természetvédelmet érintik?

Képek a Kis-Balatonról

- A műszaki megoldások nem mindig megfelelőek. Ha meglódul a víz a Zalából, a zsílipcek nem tudják megfelelő ütemben átengedni, így a vízszint jelentősen emelkedik. Ilyenkor a vízen fészkelő madarak fészkelőhelyei katasztrófahelyzetbe kerülnek. Úgy látszik a műszaki építmények teljesítményét nem mindig lehet előre tökéletesen kiszámítani.

- Beszéljünk most a második ütemről!

- A második ütem jóval lassabban valósul meg, mint ahogy az eredeti tervekben szerepelt. A nyílt vízi terület jelenleg néhány száz hektár, ami folyamatosan növekszik a vízszint emelésével. Természetvédelmi szempontból jelentős ökológiai átalakulás indulhat meg, ha nem körültekintően cselekszünk. A második ütem megvalósításának komoly ökológiai ára van. Ezt csak súlyos természetvédelmi veszteségek árán lehet megvalósítani. A második ütemmel a vízminőség javulását kell elérni, de csak természetvédelmi értékek sérülésével oldható meg.

A vízemelkedés következtében, amely az egy métert is meg fogja haladni, kb. 2000 hektár sávos terület pusztulására lehet számítani, melynek következtében a kapcsolódó élőlények eltűnése is megjóslható. A sás ugyanis nem bírja a hirtelen vízszintemelkedést, és az áramló vizet sem kedveli. Neki az állandó, viszonylag nyugodt víztakarás kedvez.

- Milyen megoldást lát arra, hogy a természetvédelmi értékek a legkevesebb károsodást szenvedjenek?

- A vízszintemelést úgy kellene megvalósítani, hogy az a növényzet függvényében történjen. Ahhoz, hogy a Zala és a többi befolyó víz a medréről kilépve a területen átáramolva jusson a Balatonba, a jelenlegi szintnél minimum 20 cm-nél magasabb vízszint tartása szükséges. A mai napig az elárasztásra tervezett 5400 hektáros terület 30 %-án, mintegy 1600 hektáron történt meg a 20-30 cm-es vízszintemelés.

Visszatérve a vízszintemelésre, az a növényzet átrendeződését vonja maga után. Ez azt is jelenti, hogy egyes területeken kipusztul, másokon pedig terjeszkedik a növényzet, ami az élővilág más tagjaira is (pl. madarak) jelentős hatással lesz.

- Hogyan lehetne az itt folyó természetvédelmi munkát a nagyközönség számára bemutatni?

- Nagyon fontos lenne egy természetvédelmi oktatóközpont beindításával felhívni a figyelmet, bemutatva az itt folyó munka jelentőségét. Lehetővé kellene tenni, hogy egyes töltésszakaszokon kerékpárral látogatható lehessen a terület. Több információs és tájékoztató táblát kellene elhelyezni. Az idei nyáron nemzetközi természetvédelmi tábort szervezünk. A hazai látogatók mellett német, holland és angol résztvevőket várunk. A tábor fő célkitűzése: aktív munkával megismerni a természetvédelmi terület értékeit. Fejlesztésünk kell nemzetközi kapcsolatokat, kutatásaink, munkánk eredményeit mind hazai, mind nemzetközi téren ismertetni kell.

A kutató- és oktatómunka mellett másik fontos tevékenységünk a terület megvédése. Sajnos az emberek tudatában az, hogy a terület természetvédelmi szempontból zárt, nehezen elfogatható. Nekünk mindenképpen védeni kell a területet vízvédelmi és természetvédelmi szempontból is. Nagy gondot jelentenek a horgászok, rengeteg szemetet hagynak maguk után. A hulladékszállítást a horgászjegyet árusító cégeknek kellene megoldaniuk. Elszomorító látványt nyújt a rengeteg műanyag palack és fólia egy természetvédelmi területen.

- A Kis-Balaton Tájvédelmi Körzet felelős vezetőjeként mi lenne a három kívánsága?

- E legfontosabb talán az lenne, hogy legalább rövid távon megbízhatóan tudjuk tervezni a természetvédelmi munkát. Másodikként fontosnak tartanám, hogy egy olyan feltételrendszer alakuljon ki, melyen a természetvédelmi terület és a környező falvak elképzelései jól kiegészítenék egymást. Harmadikként pedig azt kérném, hogy a jelenlegi csapattal együttműködve hosszútávon is biztosítani tudjuk a Kis-Balaton Tájvédelmi Körzet fejlesztését és fennmaradását, remélve a nem oly távoli jövőben egy új Balatoni Nemzeti Park létrejöttét.

Benedek Miklós

Lencsés Gábor

A HELYI TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM*

Ha egy-egy élőlény-táruást elterjedési területének minél több pontján védelem alá tudnánk helyezni, ki lehetne alakítani a természetközeli állapotú területek oly hálózatát, amelyben a fajok természetes vándorlása, kicserélődése is biztosított lenne. Így jobb lehetőség teremtődne arra is, hogy durva emberi behatások után - például egy tarra vágást követően - egy-egy ilyen természetközeli területről népesüljenek be újra a lepusztult élőhelyek.

Egyáltalán nem túlzás tehát a természetvédő mozgalmak javaslata, hogy legyen minden lakott hely körül legalább egy, helyi védelmet élvező rét, mező vagy erdőfolt.

Magyarország gazdag természetes élővilágát leginkább a gazdálkodási formák és a természeti tényezők megváltozása, az élőhelyek szétrombolása veszélyezteti. A rendszerváltás óta zajló átalakulás hatása felemás. A jelenlegi statisztikákban nem találunk választ arra a kérdésre, hogy a földterületek privatizációja mennyire súlyosan érintette természetes élővilágunk életlehetőségeit, de a negatív hatásai (erdőirtások, gyepfeltörések) egyértelműek.

Mára nyilvánvalóvá vált, hogy a természetvédelmi területek, tájvédelmi körzetek és nemzeti parkok régebben kiépült rendszere, az egymástól elszigetelt élőhelyek védelme nem képes biztosítani a természetes társulások hosszú távú fennmaradását. Az attrakció vagy rezervátumszerű védelem biztosíthatja a társulások ideig-óráig tartó túlélését, de nem alkalmas a biológiai sokféleség fenntartására az ország teljes területén.

A helyi természeti oltalom alatt álló területek nem a kiemelten védett területek sápadt visszfényei. Sajátos értéküket az adja, hogy létrehozásukkal növelhető a védett élőlények stabil populációinak száma és megőrizhető az egyes települések határában az eredeti élővilág egy szelete.

A helyi jelentőségű természetvédelmi területek létrehozása felettébb egyszerű dolognak látszik. Az önkormányzati törvény lehetővé teszi - a települések önkormányzatának természetvédelmi jogkörei között - ezek létesítését.

A rendszerváltás után megalakuló önkormányzatok mégsem természetvédelmi területek létrehozásával kezdték működésüket. A helyi védelem alatt álló területek nagy többségét még azok teszik ki, amiket valamikor a megyei tanácsok nyilvánítottak védetté.

A védett objektumok nagyobb része park, fasor, jellegzetes fa vagy egyéb más, elsősorban esztétikai, kulturális értékkel rendelkező mesterséges élőlényegyüttes. Csúpn kisebb részük a védett élőlényeknek otthont nyújtó erdő, rét, vagy éppen láp. Ezek oltalma lenne a biológiai sokféleség megőrzését tekintve a legfontosabb. Elegendő végigjárnunk akár csak egy kistáj darabkáját, azonnal láthatjuk, mennyire átalakították már a természetet. A favágók fűrészgépei nyomán sorra tűnnek el az idős faállományok, a talajjavítási (meliorációs) programok következtében pedig a nedves rétek, lápok.

A leírásokban gazdag élővilágúnak jelzett élőhelyek fölkeresésekor gyakran kell csalódnia a természetkedvelőnek, aki örülhet, ha talál egy-két, a múltra utaló növényfoltot. Az oltalom alá helyezés csak akkor töltheti be funkcióját, ha együtt jár az értékeket kímélő gazdálkodással, ami minden esetben felveti a kártérítés kérdését, s itt a legtöbb helyi kezdeményezés elakad. A pénzühánnal küszködő önkormányzatok nem vállalhatják a kártérítés terheit.

Magánerdők Újudvaron

A Zala megyei Újudvar egy szűk medencében fekszik. A települést keretező domboldalon tájjellegű fajokból álló erdők találhatóak. Egy-egy természetközeli állapotú erdőrészlet értékes lágyszárú növényzetet rejt magában.

A falu lakossága akkor határozta el, hogy megvédi a környék tájképi és természetvédel-

* Részletek egy hosszabb tanulmányból

Köris-éger forrásláp a Csibiti-völgyben

mi szempontból értékes erdeit, amikor a településhez legközelebb eső erdő részei etek - a kárpótlási folyamat részeként - újra magángazdák kezébe kerültek. Attól tartottak, hogy az új tulajdonosok tarra vágják a falukép hátterét adó erdőket, s ez korlátozhatja a természeti adottságok kihasználását, többek közt a falusi turizmus vérkeringésébe való bekapcsolódást.

Nem kívántak lehetetlent. Nem az erdőgazdálkodás folytatását akarták megakadályozni, hanem csupán azt szerették volna, hogy az új tulajdonosok tarvágás helyett szálas vagy fokozatos felújítógátás segítségével végezzék a faállomány megújítását.

A vita akörül csúcsosodott ki, hogy néhanyan, a tulajdonosi jogokra hivatkozva tartósan megfoszthatnak-e egy települést az eddig adottságként élvezett jellegzetes tájképi környezettől, avagy a többség érdekére hivatkozva korlátozható-e a tulajdonosok radikális tájatalakító tevékenysége?

Jogi eszközök hiánya

Az újudvari önkormányzat az illetékes természetvédelmi igazgatóság segítségét kérte tájvédelmi elképzelései megvalósításához. A kibontakozó eszmecsere során nyilvánvalóvá vált az, hogy a jogszabályban rögzített szándékon /lásd például a 43/1990.(IX. 15.) sz. kormányrendeletet / kívül Magyarországon nem megoldott a természetvédelmi oltalom alatt nem álló területek tájvédelme.

A nem védett területek tájvédelmének hazánkban a gyakorlatban nincs gazdája. Ese-

tünkben a gazdátlanság abban mutatkozott meg, hogy a tájvédelmi erőfeszítések támogatására a KTM-nek címzett levélre csak egy optimista reagálás érkezett, amelyből megtudhattuk: nem az erdőművelés alkalmazott technikája, hanem a tulajdonviszonyok rendezetlensége okozza a legnagyobb veszélyt, ugyanis, „ahol a tulajdonos, a kezelő megvan, a vagyonsvédelem is biztosítottnak látszik” Vajon ez azt jelenti, hogy a tájvédelem redukálható vagyonsvédelemre?

A hirdetett elvek és a mindennapi gyakorlat közti különbség azonnal láthatóvá válik, ha elolvassuk a Nemzeti Környezet- és Természetpolitikai Konceptiót, vagy más minisztériumi kiadványokat. A tájvédelmi fejezetben negatív tényezőként mindig említés esik „a nagyüzemi mező- és erdőgazdaság uniformizáló hatásáról”, amelybe természetesen beletartozik a tájat gazdagító tájelemek (mint az erdősávok, fasorok) eltüntetése vagy olyan fokú degradálódása, ami már esztétikai élményt nem tud nyújtani. A törvények legnagyobb gyengéje a részletes jogi szabályozás hiánya. Kérdés, hogy továbbra is csupán a mai áldatlan, a pénztelenség által meghatározott gyakorlat érvényesül-e?

Védett erdő Újudvaron

Újudvaron, miután a településen élők tájvédelmi törekvései kudarcba fulladtak, megpróbálkoztak néhány erdőrészlet természetvédelmi oltalom alá helyezésével. Egy helybéli természetkedvelő tanárember ugyanis felhívta az önkormányzat figyelmét, hogy a település közelében lévő Csibiti-völgyben néhány érdekes, védett növényt talált. A polgármesteri hivatal felkérésére kezdett botanikai kutatások feltárták a völgy gazdag növényvilágát. Az eredmények hatására a település polgármestere kezdeményezte az érintett erdőrészletek helyi védelem alá helyezését. Törekvését a lakosság túlnyomó többsége támogatta.

A védelem alá helyezésre előkészített, alig 30 hektáros terület felét egy meredek falú szurdok foglalja el. A meredek lejtőkön, ne-

héz művelési körülmények között csak kisebb fatömeg természetű. Mégis, e gazdaságilag nem túl értékes erdő miatt jelentős konfliktus támadt az önkormányzat és az erdőgazdaság között. Az erdőgazdaság csak akkor látta lehetségesnek a természetvédelmi terület létrehozását, ha az önkormányzat biztosítani tudja az ehhez szükséges anyagi feltételeket. Milliós kártérítési igényt jelentettek be, de később, az önkormányzat szakértőjével folytatott tárgyalásokon csak műveletenkénti tízezer forintos nagyságrendű többletköltséget tudtak bizonyítani. Mint később kiderült, ellenvetéseik hátterében - egyébként érthető - félelmek húzódtak meg.

Az erdőgazdaság vezetői úgy látták, hogy a bevezetendő művelési korlátozások gazdálkodásuk létalapját szűkítenék tovább. Féltek, hogy az újudvariak sikere precedenst teremtsen, hozzájárul a térségben a természetvédelmi törekvések felerősödéséhez, ami az erdészek

által sugallt kép (erdőgazdálkodás = természetvédelem), valamint a fatermelés elsőbbségének megkérdőjelezéséhez vezethet.

A tárgyalások során nem csak a konfliktus rendeződött, hanem a védelem alá vont terület sorsa is. A terület minden fél által elfogadott kezelési utasítása kimondja, hogy az állami erdőterület továbbra is az erdőgazdaság kezelésében marad, de az erdőgazdaság azt, lehetőség szerint, az önkormányzat által ajánlott munkaerő bevonásával műveli. A természetvédelmi elvek szerinti erdőgazdálkodás megvalósítását pedig az önkormányzat, az erdőgazdaság, az erdőfelügyelőség, valamint az illetékes természetvédelmi igazgatóság képviselői ellenőrzik. Az önkormányzatnak így lehetősége nyílik, hogy közmunkásai segítségével (akik korábban egyébként az erdőgazdaság dolgozói voltak) részt vegyen a védelem alá vont területek művelésében.

Pénz és szakértelem

Kétségtelen, hogy a helyi jelentőségű természetvédelmi területek létrehozását demokratikus viszonyok között nem lehet adminisztratív úton a településekre erőltetni. A védelem alá helyezés gondolatának az érintett település társadalmában és/vagy annak vezetőiben kell gyökeret eresztetnie, de a szükséglet kialakulását elő lehet segíteni megfelelő szabályozók életbeléptetésével. Különösen fontos lehet a természettudományokban járatos pedagógusok szerepe, akik az iskolarendszer decentralizálódása következtében az elmúlt években jelentős számban kerültek a kisebb településekre.

Nehezíti a munkát, hogy a jogszabályok szerint a helyi jelentőségű értékek felkutatását, védelmének előkészítését az illetékes önkormányzatnak kellene elvégeznie. Az önkormányzatoknak erre sem szakemberük, sem speciális ügyviteli tapasztalatuk nincsen. Jobb híján csak lelkes amatőrök és hivatásos természetvédők közléseiből kapnak képet arról,

Galagonyabokor

hogy közigazgatási határukon belül hol található értékes élővilág.

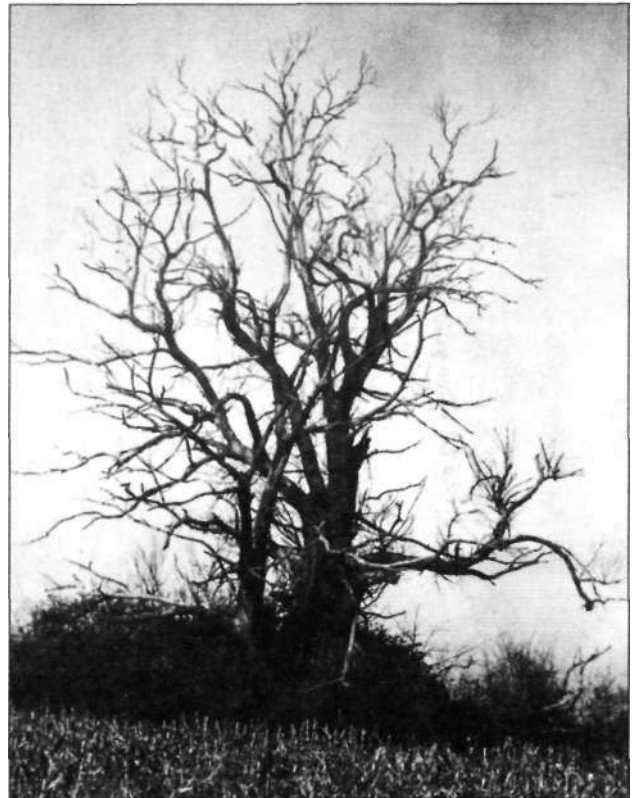
A figyelem felhívását a legkritkább esetben követi tett. A mozdulatlanság okának a pénzhiányt tarthatjuk. A legkézenfekvőbb megoldás az lenne, ha az új természetvédelmi törvény központi támogatást biztosítana a helyi jelentőségű természetvédelmi területek létrehozói számára. A törvény indoklása ugyan említette, hogy „a természet védelme alapvetően állami feladat”, de a törvény végül is a helyi jelentőségű védett területek fenntartását a települési önkormányzatok feladatává teszi. /62.§. 2. bekezdés/ Pedig a törvény általánosan megfogalmazta azt a követelményt, hogy „a természet védelme céljainak eléréséhez szükséges pénzügyi fedezetet elsősorban a központi költségvetésben és a természet védelmét is szolgáló elkülönített állami pénzalapokban kell biztosítani” /69.§. 2.bekezdés/. Ezért célszerű és a természetvédelmi cél szempontjából ösztönző lenne, ha az állam - a természetvédelmi hatóság által javasolt mértékben - folyamatosan részt venne a helyi jelentőségű természetvédelmi területek fenntartásában. Ez biztosítaná a központi pénzek szakmai ellenőrzés mellett történő felhasználását is.

A törvény egyik előremutató része az, amelyben nevesíti a megyei önkormányzatok természetvédelmi feladatait /61.§. 1. és 2. bekezdés/. Ennek szakmai háttéréként a megyei önkormányzatokon belül ki kellene alakítani egy-két szakemberből álló csoportot, amely koordinálná a helyi jelentőségű, természetvédelemmel kapcsolatos feladatokat.

A konfliktusok kezelésében nálunk nagyobb tapasztalatokkal rendelkező országok-

Tarvágás valahol Zala megyében

Kiszáradt gesztenyefa

ban ezt a fajta tevékenységet olyan különlegesen felkészült szakértőkre bízzák, akik képesek a konfliktusok valamennyi résztvevőjének problémafelfogását megérteni és közvetíteni. A külső szakértők szerepének fontosságára az újudvari példa is ráirányítja a figyelmet.

Bizonyára az illetékes önkormányzatok is jobban támogatnák a helyi természetvédelmi területek létrehozásának ötletét, ha látnák, hogy ez nem hosszadalmas és bizonytalan végkifejletű konfliktusokhoz vezet, s azt a kormányzat nemcsak erkölcsileg, hanem anyagiilag is támogatja.

Az újudvari példa bizonyítja, nem sorsszerű, hogy a természet védelme néhány ember vagy hivatal ügye legyen csupán.

Ha a természetvédelem ügyének elkötelezett szervezetek, hatóságok felkarolják a nagyobb gondok nélkül létrehozható, helyi jelentőségű természetvédelmi oltalom alatt álló területek létrehozásának gondolatát, munkájukkal segítik egy olyan új nemzedék felnevelését, amely a természet és a környezet védelmében talán már a konfliktusokat és az áldozathozatalt is fogja vállalni.

KÖRNYEZETÜNK A „PARK”

1994-ben alakult át a nagykanizsai Városgazdálkodási Vállalat. Kollégáik több évtizedes szakmai tapasztalat birtokában igyekeznek megfelelni a városlakók igényeinek. Makrai Mártonné (A Park KFT. vezetője) beszél munkájukról:

- Ehhez a tevékenységhez, egy eredményorientált gazdasági szemlélet mellett, a kor gazdasági feltételeinek is meg kell felelni. Sajnos, annak a munkának, amit dolgozóink a köztereken, az utcákon végeznek, az emberek szemében nincs becsülete. Kevesen gondolnak arra, hogy milyen erőfeszítéseket követel az, hogy azokat a helyeket, ahol a többség sétál, pihen vagy közlekedik, rendezetten, tisztán tartsuk. Valamennyi munkatársamról elmondható, hogy van bennük belső indíttatás a rendért, a tisztaság eléréséért, s egyáltalán nem mindegy számukra, milyen képet mutat városunk.

Környezetünkben - mindannyian tapasztaljuk -, sok a szemét, az értelmetlen rongálás, a vandalizmus, de meggyőződésünk, hogy ezt egy szűk, viszonylag kis réteg okozza. Érdekes, hogy akik a város közterein, utcáin hosszú évek óta dolgoznak, olyan személyes kapcsolatokra tehetek szert, melyek nem jellemzőek a felületesen szemlélők által szürkének és személytelennek tűnő világban. A lakosság empátiája segíti eredményességünket, hiszen a célunk közös.

A Kertek Könyvében olvashatjuk: a kertész és erdész munkájában nem elégséges megfelelő körülmények közé ültetni a növényeket, szeretni is kell azokat! Érdekes párhuzamot vonhatunk a pedagógus és a kertész tevékenysége között. Mindkettőről elmondhatjuk, hogy a szakértelem mellett hatalmas jelentősége van annak, hogy tevékenységük tárgyával milyen a kapcsolatunk, milyen az emocionális viszonyuk. A másik összefüggés, hogy ha előbb kezdjük a nevelő tevékenységet, a későbbiekben kevesebb problémával kell szembenéznünk.

Ezért tartjuk fontosnak, hogy lehetőségeink szerint támogassuk az ifjúság környezetnevelési tevékenységét.

Több éves jó együttműködés alakult ki a Kaán Károly Környezetvédelmi Egyesülettel, a hozzá kapcsolódó Petőfi-Vécsey Általános Iskolával és a Zsigmondy-Winkler Műszaki Szakközépiskolával.

A különböző munkálatokba bekapcsolódva a diákok saját maguk végzik a parkgondozást, takarítást, így átérezhetik a rend árát.

Mindannyian tudjuk és felelősséggel valljuk, akik részt vettünk ezekben a folyamatokban, hogy nagymértékben meghatározza a felnőttek környezethez való viszonyát a fiatal korban kialakított szemlélet.

Kereskedelmi tevékenységünkben sem feltétlenül a gazdasági haszon a célunk, inkább az, hogy mind jobb kapcsolatot építsünk ki a lakossággal.

A mindennapi találkozások közben lehetőség van a szakmai segítségnyújtás mellett a személyiségformálásra is. Hiszen egyik legnagyobb ellenségünk a közömbösség, mely rengeteg értéket tesz tönkre és sokszor reménytelen helyzeteket szül. Vannak, akik nem tudják munkánkat értékelni, mert nem ismerik. Pedig értékes.

Ez az érték nagyon összetett, fontosságát a hiánya adja meg. A megoldás sem feltétlenül a pénzben van, bár az is nagy úr.

Már az is segítség számunkra, ha valaki nem rongál, nem szemetel és az európai normáknak megfelelően használja környezetét.

Ehhez talán szigorúbb szabályok kellenének, hogy jobban meg tudjuk védeni azt, amink van. Bár ez is csak részizgazság, mert hiába vannak szabályok, ha megtartásukba csúszik hiba, ha úr a következtelenség.

Közös célunk érdekében együtt kell működni mindannyiunknak, akik úgy érezzük, hogy tenni szeretnénk a környezetért, amelyben élni érdemes.

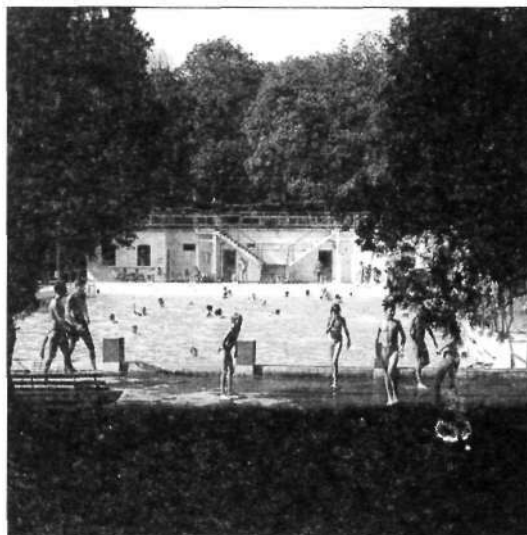
Benedek Miklós

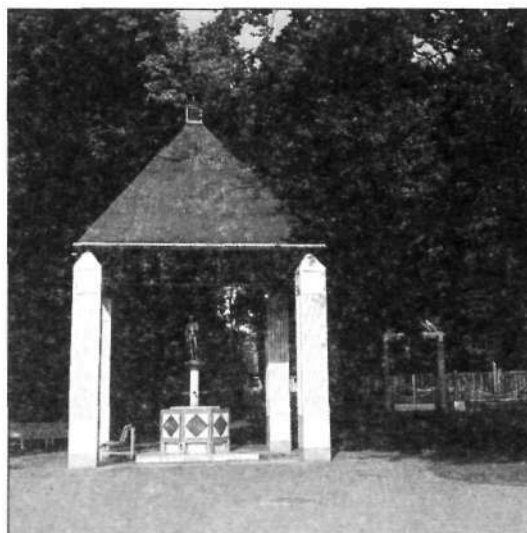
Tegyük együtt a környezetünkért!

Sétány a Millenium emlékére létesített Sétakertben

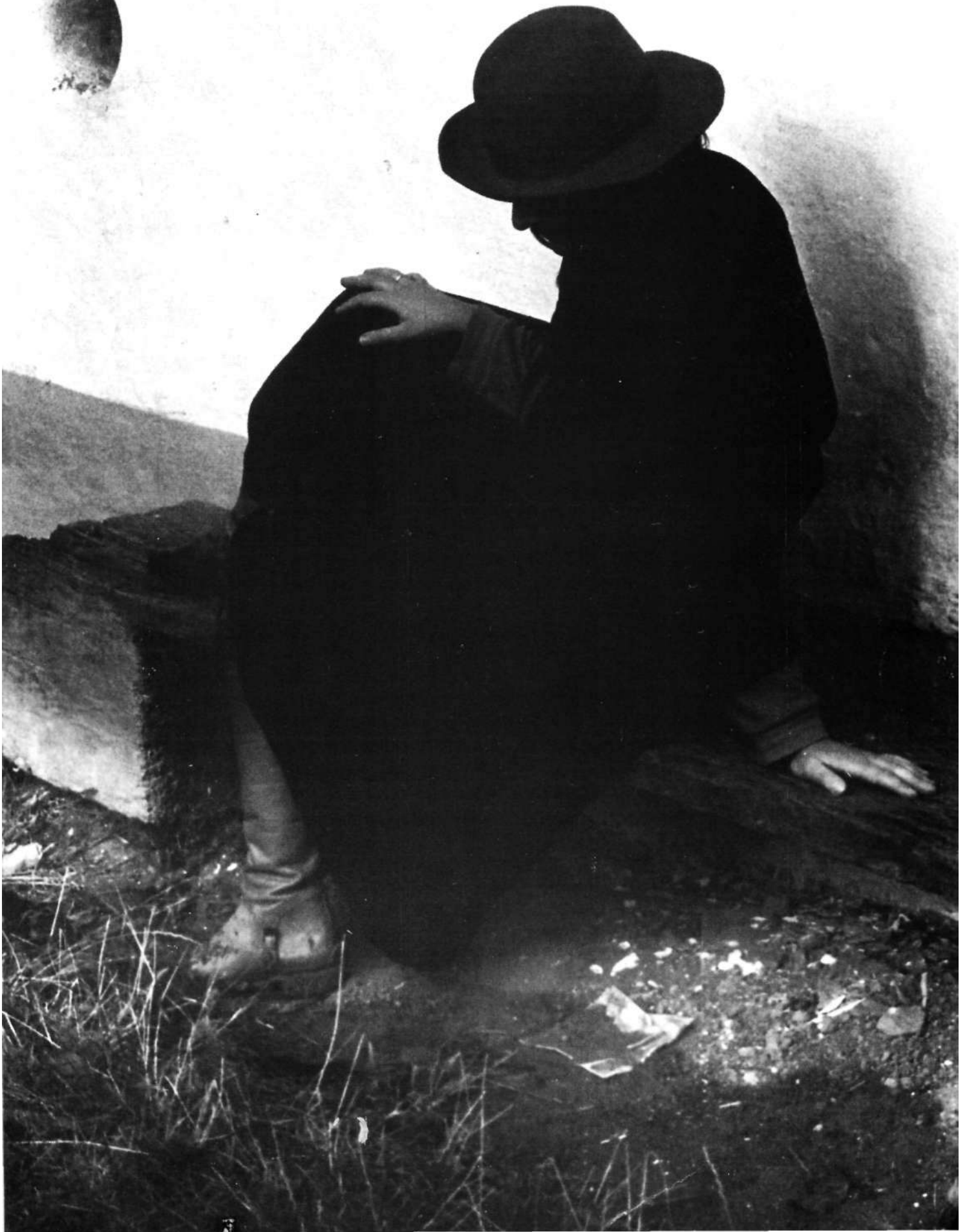
A városi strand

Diszkút az uszoda előtt. Szabó Tamás szobrászművész alkotása

A Magyar-Amerikai Olajipari Részvénytársaság lakótelepe a harmincas évek végén épült

PANNON LŰKÖK

Kulturális folyóirat

KÖVETKEZŐ SZÁMUNK TARTALMÁBÓL

Ács Jenő, Bayer Béla, Bögözi Kádár János, Czegő Zoltán, Horváth Lajos, Jász Attila, Kiss Dénes, Mezey Katalin és Sárándi József versei ✧ Gere István és Lászlóffy Csaba szépprózája ✧ Ébert Tibor és Sárkány Márta színi játéka ✧ Laczkó András Simon István költészetéről ✧ Tódor János szociográfiája ✧ Periratok és emlékezés: Az 1956-os nagykanizsai diákper ✧ N. Pál József: Miért nem kell nekünk 1956? ✧ Bereczky Lóránd Németh János művészetéről ✧ Taub János a Hevesi Sándor Színházban ✧ KISEBBSÉGBEN: Kardos Ferenc, Orsós Jakab, Péterfi Rita és Szűcs Hajnalka a romákról ✧ Rózsás János GULAG lexikona ✧ Az Opel-család, 2. rész ✧ Szemle

1997

Ára: 95 Ft